

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

д. е. н., професор А.Д. Діброва

«____» «____» 2020р.

Протокол №10 від 17 червня 2020р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри фінансів

Протокол № 5 від 02 червня

2020 р.

Завідувач кафедри

_____ д.е.н., професор Давиденко Н.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

ОС «Магістр»

Галузь знань 072 «Управління та адміністрування»

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

Магістерська програма «Управління державними фінансами»

Розробник: доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук,

Мрачківська Н.К.

Київ – 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	Управління та адміністрування	
Магістерська програма	Управління державними фінансами	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (шифр і назва)	
Освітній ступінь	Магістр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	(назва)	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	15 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	105	-
Індивідуальні завдання		-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	2	-

2. МЕТА ТА ЗАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни «Фінансова безпека» проходить у формі лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з питань забезпечення фінансової безпеки держави як складової економічної та національної безпеки, а також її функціональних елементів.

Завданнями курсу «Фінансова безпека держави»:

- з'ясувати концептуальні засади теорії економічної безпеки;
- вивчити теоретичні, організаційно-правові та практичні засади фінансової безпеки;
- встановити причинно-наслідкові зв'язки, джерела та механізм виникнення загроз фінансовій безпеці.
- навчитися відстежувати та попереджувати існуючі та потенційні загрози фінансовій безпеці;
- опрацювати методики та механізм розрахунку основних індикаторів, що забезпечують моніторинг поточного стану фінансової безпеки;
- розглянути методики оцінки фінансової безпеки держави з визначенням інтегрального показника, що формується на основі відповідних критеріїв та індикаторів;
- визначити напрями та механізми мінімізації загроз фінансовій безпеці з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави.

У результаті вивчення дисципліни «Фінансова безпека держави», студенти мають не лише опанувати основи теорії економічної і фінансової безпеки, але й навчитись об'єктивно оцінювати економічні процеси, що відбуваються у суспільстві, орієнтуватися в інформаційному просторі, ґрунтовно аналізувати і розуміти проблеми та тенденції розвитку фінансової системи країни.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ПОВНОГО ТЕРМІНУ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

ТЕМА 1

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЇЇ СКЛАДОВІ ТА БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ

Сутність економічної безпеки та проблеми її стратегічного забезпечення. Історичні та організаційно – правові основи економічної безпеки держави Економічна безпека як багаторівнева система, її базові елементи. Поняття про економічні інтереси. Загрози економічній безпеці їх класифікація. Внутрішні і зовнішні фактори забезпечення економічної безпеки держави. Економічні стратегії та стратегічні програми забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації. Глобалізація як основа геополітичних і геоекономічних стратегій.

ТЕМА 2

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Суть та місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки. Організаційно-правові засади становлення та розвитку системи фінансової безпеки в Україні. Механізм та

системи забезпечення фінансової безпеки держави. Концепція, стратегія, політика і тактика забезпечення фінансової безпеки держави. Ієрархічна декомпозиція фінансової безпеки та її функціональні елементи (фінансова безпека людини, фінансова безпека бізнесу, бюджетна, боргова, інвестиційна безпека та безпека фінансового ринку, регіональна фінансова безпека, міжнародна фінансова безпека).

ТЕМА 3

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

Поняття про державні соціальні гарантії і соціальні стандарти. Соціальні індикатори фінансової безпеки людини (розмір оплати праці, величина сукупних доходів на душу населення, їх структура та використання, розподіл населення за рівнем середньодушового сукупного доходу, споживання продуктів харчування на душу населення). Загрози фінансовій безпеці людини (бідність, різке розшарування населення за рівнем доходів та рівнем грошових витрат, безробіття, неефективна система пільг і допомоги), їх соціально-економічні наслідки для суспільства. Диференціація доходів, соціальна поляризація, маргіналізація суспільства та їх вплив на фінансову безпеку держави. Стратегія соціального розвитку та фінансова безпека людини.

ТЕМА 4

СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Реалізація інтересів підприємства як основа забезпечення його економічної та фінансової безпеки. Загрози фінансовим інтересам підприємства. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Критерії оцінки та проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства. Теоретико-методологічні основи управління фінансовою безпекою підприємства. Класифікація і декомпозиція фінансової безпеки підприємства як об'єкта управління. Система інформаційного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства. Системи і методи аналізу фінансової безпеки. Системи і методи планування фінансової безпеки підприємства. Система контролю фінансової безпеки підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ТЕМА 5

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сутність бюджетної безпеки держави. Індикатори оцінки бюджетної безпеки держави (рівень перерозподілу ВВП через бюджет, структура доходів і видатків бюджету, рівень дефіциту бюджету, співвідношення у перерозподілі між державним і місцевими бюджетами). Класифікація основних загроз бюджетній безпеці держави. Прагматизм бюджетного дефіциту у контексті бюджетної безпеки держави: методи фінансування та способи подолання. Проблеми забезпечення бюджетної безпеки держави.

ТЕМА 6

БОРГОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Поняття боргової безпеки держави, критерії та система індикаторів її оцінки. Поняття про загальну платоспроможність та ліквідність. Мінімальна стандартна модель Світового

банку для оцінки боргової безпеки держави. Нова методологія оцінки боргової безпеки держави. Боргова безпека України: критерії оцінки та проблеми забезпечення. Розрахунок та аналіз впливу нетто-боргових виплат на зведений бюджет України. Врегулювання світової кризи заборгованості: дефолти суверенних боржників та забезпечення фінансової безпеки держави. Реструктуризація зовнішньої заборгованості в рамках Паризького клубу офіційних кредиторів та Лондонського клубу приватних кредиторів.

Стабілізаційні програми МВФ. Кельнська ініціатива. Пакети надзвичайних заходів і механізми « міжнародного кредитора останньої інстанції».

ТЕМА 7

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Сутність інвестиційної безпеки. Формування системи інвестиційної безпеки держави та механізм її забезпечення. Критерії та індикатори оцінки інвестиційної безпеки держави. Інвестиційний клімат та інвестиційний рейтинг: вплив на інвестиційну безпеку держави. Загрози інвестиційній безпеці держави та страхування інвестиційних ризиків.

Поняття інвестиційного ризику та страхування інвестиційних ризиків. Інвестиційно-інноваційна стратегія розвитку України.

ТЕМА 8

ФІНАНСОВА СИСТЕМА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Безпека банківської системи як складова національної безпеки держави, її роль у формуванні фінансової та економічної політики держави. Особливості забезпечення безпеки банківської системи України. Політичні, економічні, соціальні фактори, що впливають на рівень фінансової безпеки банківської діяльності. Систематизація загроз банківській системі України. Індикатори фінансової безпеки банківської системи. Індикатори та критерії забезпечення безпеки банківської діяльності. Банківська таємниця і її захист.

Управління банківською діяльністю у контексті забезпечення фінансової безпеки.

ТЕМА 9

ВАЛЮТНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ: СУТНІСТЬ, КРИТЕРІЇ ТА ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ

Поняття про валютну безпеку держави, валютну безпеку суб'єктів господарювання і валютну безпеку громадян.

Стійкість і конвертованість національної валюти як невід'ємні складові фінансової безпеки держави, суб'єктів господарювання, громадян.

Валютне законодавство, обґрунтована валютна стратегія, ефективна валютна політика, функціональний валютний ринок у контексті забезпечення валютної безпеки держави. Систематизація та класифікація загроз валютній безпеці держави.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ»

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	У тому числі				
		лекції	п	л	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Сутність економічної безпеки держави та її базові елементи	13	2	1	-	-	10
Тема 2. Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави	13	2	1	-	-	10
Тема 3. Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини	15	4	1	-	-	10
Тема 4. Фінансова безпека підприємства	21	4	2	-	-	15
Разом за змістовим модулем 1	62	12	5	-	-	45
Змістовий модуль 2						
Тема 5. Бюджетна безпека: теоретичні основи та практика забезпечення	18	4	2	-	-	12
Тема 6. Боргова безпека держави	18	4	2	-	-	12
Тема 7. Інвестиційна складова фінансової безпеки	16	2	2	-	-	12
Тема 8. Фінансова безпека банківської системи	18	4	2	-	-	12
Тема 9. Валютна безпека держави : сутність, критерії та індикатори оцінки	18	4	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	88	18	10	-	-	60
Всього годин	150	30	15			105

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність економічної безпеки, індикатори економічної безпеки	1
2	Фінансової безпеки як складової економічної безпеки країни, ризики, індикатори та визначення загроз.	1
3	Соціальна безпеки у контексті фінансової безпеки людини. Соціальні гарантії як запорука фінансової безпеки людини.	1
4	Загрози фінансовій безпеці підприємства: індикатори та межі розрахунку	2

5	Практика забезпечення бюджетної безпеки держави	2
6	Боргова безпека: причини виникнення та нарощування державних боргів, критерії оцінки та порогові значення.	2
7	Інвестиційна складова фінансової безпеки держави	2
8	Визначення загроз банківській діяльності та розрахунок індикаторів.	2
9	Валютна безпека країни, ризики та загрози	2

6. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТАМИ

ТЕМА 1

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ

1. Складовими економічної безпеки держави є:

- а) зовнішньоекономічна, фінансова, інформаційна, зовнішньо- політична;
- б) макроекономічна, інвестиційна, соціальна, виробнича, енергетична;
- в) фінансова, макроекономічна, інформаційна, енергетична;
- д) макроекономічна, валютна, інвестиційна, інформаційна.

2. Наука, що займається вивченням проблем забезпечення економічної безпеки

має назву:

- а) екомітейт;
- б) екосек'т;
- в) екосесте;
- г) еконергей.

3. За можливістю здійснення загрози економічній безпеці держави поділяються

на:

- а) реалізовані нереалізовані;
- б) технологічні і виробничі;
- в) реальні і потенційні;
- г) прямі і непрямі.

4. Основними рівнями забезпечення економічної безпеки є:

- а) національний і міжнародний;
- б) локальний і державний;
- в) індивідуальний і державний;
- г) регіональний і міжнародний.

5. У перекладі з грецької термін «безпека» означає:

- а) стійкість і стабільність;
- б) володіти ситуацією;
- в) захист національних інтересів;
- г) забезпечувати незалежність.

6. В якому із перелічених документів окреслено підходи до визначення інтегрального індексу економічної безпеки:

- а) Стратегії національної безпеки України;
- в) Конституції України;
- г) Концепції національної безпеки України;

д) Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України.

7. Яким нормативно-правовим документом визначено, що «забезпечення економічної безпеки держави є однією із найважливіших функцій держави»:

- а) Конституцією України;
- б) Законом України „ Про Раду національної безпеки і оборони України”;
- в) Законом України „ Про основи національної безпеки України”;
- г) Кримінальним кодексом.

8. Національні економічні інтереси за характером зіткнення поділяються на:

- а) паралельні, розбіжні та спільні;
- б) лінійні, спільні та конфронтаційні;
- в) паралельні, розбіжні та лінійні;
- г) паралельні, спільні, розбіжні та конфронтаційні.

9. Головним керуючим органом в Україні з питань національної безпеки є:

- а) Служба безпеки України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Рада національної безпеки і оборони України;
- г) Секретаріат Президента України.

10. Економічна безпека – це:

а) об’єктивна можливість негативного впливу на певне явище, систему, механізм, соціальний організм, внаслідок чого може бути заподіяна шкода, що призведе до занепаду, кризового стану тощо;

б) ступінь (рівень) захищеності від негативного впливу внутрішніх або зовнішніх чинників;

в) стан національної економіки, за якого зберігається економічна стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз з метою реалізації національних економічних інтересів, та задоволення потреб особи, суспільства, держави;

г) конкретна і безпосередня форма небезпеки або сукупність негативних чинників чи умов.

ТЕМА 2

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

1. Пріоритетними національними інтересами України в економічній сфері є:

- а) збільшення рівня монетизації економіки держави;
- б) забезпечення інтеграції України в ЄС та приєднання до СОТ;
- в) створення конкурентоспроможної, соціально-орієнтованої економіки;
- г) забезпечення бюджетної дієздатності і зменшення державного боргу.

2. Головним керуючим органом в Україні з питань національної безпеки є:

- а) Служба безпеки України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Рада національної безпеки і оборони України;
- г) Секретаріат Президента України.

3.Об’єктом фінансової безпеки держави є:

- а) фінансова система;
- б) фінансовий механізм;
- в) фінансові ресурси;

г) фінансові відносини.

4. Складовими фінансової безпеки держави слід вважати:

- а) валютну, боргову, інвестиційну, інформаційну, безпеку фондового ринку;
- б) грошово - кредитну, валютну, банківську, монетарну, боргову, бюджетну;
- в) валютну, боргову, безпеку фондового ринку, грошово-кредитну, бюджетну;
- г) усі відповіді вірні.

5. До внутрішніх факторів, які визначають фінансову безпеку держави належать:

- а) політичний клімат в країні і характер фінансово-кредитної політики;
- б) кон'юнктура світових фінансових ринків і сальдо платіжного балансу;
- в) участь держави в міжнародних фінансових організаціях;
- г) усі відповіді вірні.

6. Основними елементами механізму забезпечення фінансової безпеки держави є:

- а) доктрина, концепція, стратегія, політика, тактика;
- б) інтереси, загрози, захист інтересів;
- в) моніторинг, індикатори, граничні значення індикаторів;
- г) усі відповіді вірні.

7. Відповідно до джерел виникнення загрози фінансовій безпеці можна класифікувати на:

- а) потенційні і реально існуючі;
- б) внутрішні і зовнішні;
- в) національні, регіональні і міжнародні;
- г) активні і пасивні.

8. Система організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави, це:

- а) елементи фінансової безпеки;
- б) фактори, що впливають на фінансову безпеку;
- в) механізм забезпечення фінансової безпеки;
- г) усі відповіді вірні.

9. До реальних внутрішніх загроз фінансовій безпеці держави можна віднести:

- а) рівень державного боргу;
- б) рівень інфляції;
- в) рівень капіталізації фондового ринку;
- г) усі відповіді вірні.

10. Стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси держави для забезпечення її соціально-економічного розвитку в науковій сфері називається:

- а) економічна безпека держави;
- б) національна безпека держави;
- в) фінансова безпека держави;
- г) монетарна безпека держави.

ТЕМА 3
СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

1. Основним критерієм оцінки рівня життя населення та індикатором стану фінансової безпеки людини є:

- а) розмір оплати праці працюючих;
- б) рівень видатків на душу населення з бюджету;
- в) розмір соціальних трансфертів у сукупних доходах домогосподарств;
- г) усі відповіді вірні.

2. Об'єктом соціальної безпеки є:

- а) громадяни;
- б) держава;
- в) держава і суспільство;
- г) усі відповіді вірні.

3. У структурі витрат домогосподарств в Україні найбільшу питому частку становлять витрати на:

- а) придбання товарів і послуг;
- б) оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- в) сплату податків до бюджету;
- г) приріст фінансових та нагромадження не фінансових активів.

4. До основних соціальних гарантій, щонадаються працюючим громадянам належать:

- а) мінімальний рівень заробітної плати;
- б) податкові пільги;
- в) допомоги;
- г) усі відповіді вірні.

5. Основні принципи фінансової безпеки людини закладені в:

- а) Концепції національної безпеки України;
- б) Законі України «Про основи національної безпеки України»;
- в) Конституції України;
- г) Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України.

6. До основних соціальних гарантій, що надаються не працюючим громадянам належать:

- а) мінімальний рівень заробітної плати;
- б) індексація заробітної плати;
- в) пільги з податків, платежів та послуг;
- г) правильної відповіді немає.

7. Виберіть правильне визначення поняття «соціальна безпека»:

а) це такий стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний та якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз;

б) це забезпечення громадян продуктами харчування, роботою та захист їх громадських прав;

в) це надання пільг з оподаткування, комунальних платежів та послуг;

г) правильної відповіді немає.

8. Види і форми соціальних гарантій в державі визначаються:

- а) рівнем економічного розвитку;
- б) характером фінансової політики;
- в) відповіді а) та б);
- г) рівнем доходів населення.

9. Соціально-економічні гарантії держави полягають в тому, що вони:

- а) створюють умови для забезпечення державою життєво необхідними благами, які необхідні для задоволення власних потреб людини;
- б) забезпечують повернення державою громадянам благ у формі податкових пільг, культурного виховання, охорони здоров'я за рахунок вилученої у них частини створеного ними доходу;
- в) забезпечують надання державою певної кількості благ та послуг тим громадянам, які за станом фізичного здоров'я не спроможні самі забезпечити себе всім необхідним за рахунок вилучення у деяких громадян частини їхнього доходу;
- г) правильної відповіді немає.

10. Згідно Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», державні соціальні гарантії – це:

- а) мінімальний розмір заробітної плати та пенсій за віком;
- б) мінімальний розмір заробітної плати, пенсій за віком, державної соціальної допомоги;
- в) встановлені законами мінімальні розміри: оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму;
- г) встановлені законами мінімальні розміри: оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму.

ТЕМА 4

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Фінансова безпека підприємства – це:

- а) стан підприємства, який характеризується фінансовою стабільністю і стійкістю, забезпеченістю фінансовими ресурсами, збалансованістю фінансових потоків та розрахункових відносин, ефективністю фінансово-економічної діяльності, рівнем контролю за внутрішніми і зовнішніми ризиками;
- б) рівень забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, достатніми для виконання існуючих зобов'язань;
- в) здатність фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів;
- г) ступінь захищеності фінансових прав власників.

2. Головною загрозою фінансовій безпеці підприємства є:

- а) фінансова криза підприємства;
- б) фінансова нестабільність підприємства;
- в) нестача фінансових ресурсів;
- г) дефіцит оборотного капіталу.

3. Стан процесу формування і використання ресурсів господарюючого суб'єкта, який забезпечує його розвиток на основі зростання вартості капіталу при збереженні відповідного рівня платоспроможності і кредитоспроможності - це:

- а) фінансова безпека підприємства;
- б) стан ліквідності підприємства;
- в) стан платоспроможності підприємства;
- г) фінансова стійкість підприємства.

4. Причинами порушення фінансової рівноваги на підприємстві є:

- а) зниження рівня платоспроможності і кредитоспроможності;
- б) високий рівень витрат зумовлених дорожочінними технологіями;
- в) диспропорції у процесі розвитку виробництва, що виникають у матеріальному, фінансово-економічному планах, під час зовнішніх конфліктів підприємства пов'язаних з виробничим процесом;
- г) вірна відповідь а) та б).

5. До критеріїв, які відображають рівень фінансової безпеки підприємства у межах складової «фінансова незалежність» належать:

- а) ліквідність та платоспроможність;
- б) інвестиційна та інноваційна активність;
- в) витрати місткість виробництва;
- г) конкурентоспроможність продукції підприємства.

6. До критеріїв, які відображають рівень фінансової безпеки підприємства у межах складової «ефективність функціонування» належать:

- а) ліквідність та платоспроможність;
- б) інвестиційна та інноваційна активність;
- в) витрати місткість виробництва;
- г) ресурсний, науковий і виробничо-технічний потенціал.

7. До критеріїв, які відображають рівень фінансової безпеки підприємства у межах складової «здатність до розвитку» належать:

- а) ліквідність та платоспроможність;
- б) інвестиційна та інноваційна активність;
- в) витрати місткість виробництва;
- г) ресурсний, науковий і виробничо-технічний потенціал.

8. Показниками - індикаторами рівня фінансової незалежності підприємства є:

- а) відношення дебіторської заборгованості до кредиторської;
- б) фондоддача основних засобів;
- в) коефіцієнт оборотності активів;
- г) операційні витрати на одну гривню реалізованої продукції.

9. Показниками - індикаторами ефективності функціонування підприємства є:

- а) відношення дебіторської заборгованості до кредиторської;
- б) фондоддача основних засобів;
- в) коефіцієнт оборотності активів;
- г) вірна відповідь б) та в).

10. Найбільш відомою серед кількісних моделей прогнозування банкрутства підприємства є п'яти факторна модель:

- а) Альтмана;
- б) Аргенті;

- в) Бівера;
- г) Фултона.

ТЕМА 5
БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИКА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Рівень централізації ВВП через бюджет в Україні визначається:

- а) обсягом податкових надходжень до бюджету;
- б) обсягом доходів бюджету;
- в) відношенням обсягу доходів зведеного бюджету до ВВП;
- г) відношенням податкових надходжень до ВВП.

2. Зростання податкових надходжень у доходах бюджету впливає на бюджетну безпеку держави:

- а) підвищує рівень бюджетної безпеки держави;
- б) не впливає на бюджетну безпеку держави;
- в) створює загрози бюджетній безпеці держави;
- г) правильної відповіді нема.

3. Пріоритетними джерелами фінансування бюджетного дефіциту на даному етапі в Україні є:

- а) доходи від приватизації і зовнішні позики;
- б) доходи від приватизації та прихована емісія грошей;
- в) доходи від приватизації, внутрішні і зовнішні позики;
- г) внутрішні і зовнішні позики.

4. Який із методів покриття бюджетного дефіциту заборонений законодавством в Україні:

- а) продаж державних активів;
- б) внутрішні і зовнішні державні запозичення;
- в) емісія грошей;
- г) не заборонений жодний із методів.

5. Згідно Маастрихтської угоди, що визначає критерії фінансової конвергенції країн Європи, граничний рівень бюджетного дефіциту складає:

- а) 5% ВВП;
- б) 2-3% ВВП;
- в) 3% ВВП;
- г) 10% ВВП.

6. Нестабільність структури доходів і видатків бюджету свідчить про:

- а) низький рівень податкової дисципліни;
- б) відсутність бюджетної стратегії і продуманої тактики реформування фінансової системи;
- в) неефективність використання бюджетних коштів;
- г) правильної відповіді нема.

7. Оптимальне процентне співвідношення центрального і місцевого бюджетів згідно міжнародної практики має складати:

- а) 60:40%;
- б) 70:30%;
- в) 50:50%;

г) 40:60%.

9. Фінансування бюджетного дефіциту за рахунок емісії грошей призводить до таких загроз фінансовій безпеці держави:

- а) витіснення приватних інвестицій;
- б) відтоку капіталу за кордон;
- в) надмірної монетизації економіки;
- г) правильної відповіді нема.

10. Стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного і місцевих бюджетів, це:

- а) фінансова безпека держави;
- б) боргова безпека держави;
- в) бюджетна безпека держави;
- г) усі відповіді вірні.

ТЕМА 6

БОРГОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

1. В Україні граничний обсяг державного боргу регламентується:

- а) Конституцією України;
- б) Бюджетним кодексом і Законом України «Про державний бюджет»;
- в) Законом України «Про державний борг»;
- г) граничний обсяг державного боргу взагалі не регламентується.

2. Згідно Нової методології Світового банку рівень боргової безпеки держави визначається такими індикаторами заборгованості:

- а) співвідношенням поточної вартості обслуговування боргу до ВВП;
- б) співвідношенням поточної (теперішньої) вартості обслуговування боргу до імпорту;
- в) співвідношенням поточної (теперішньої) вартості обслуговування боргу до експорту;
- г) немає жодної вірної відповіді.

3. Основною загрозою зростання внутрішніх запозичень є:

- а) збільшення темпів інфляції;
- б) витіснення приватних інвестицій;
- в) стагнація фондового ринку;
- г) усі відповіді вірні.

4. Згідно Бюджетного кодексу України, величина основної суми державного боргу не повинна перевищувати:

- а) 70% ВВП;
- б) 60% ВВП;
- в) 50% ВВП;
- г) 40% ВВП.

5. Рефінансування державного боргу підвищує:

- а) валютний ризик;
- б) ціновий ризик;
- в) ризик збільшення середньозваженої вартості боргу;
- г) прямий кредитний ризик.

6. Ймовірність нестачі бюджетних коштів для вчасного і в повному обсязі виконання державою власних боргових зобов'язань, це ризик:

- а) ліквідності;
- б) прямий кредитний ризик;
- в) гарантійний;
- г) відсотковий.

7. Девальвація національної грошової одиниці призводить до:

- а) збільшення вартості обслуговування боргу деномінованого в іноземній валюті;
- б) зменшення вартості обслуговування боргу деномінованого в іноземній валюті;
- в) не впливає на вартість обслуговування боргу;
- г) усе залежить від причин девальвації.

8. Здатність країни-боржника залучати іноземні позичкові ресурси і обслуговувати свій зовнішній борг, не порушуючи при цьому відтворювальні процеси, це:

- а) загальна платоспроможність;
- б) стан ліквідності;
- в) боргова безпека;
- г) боргова стратегія.

9. Оптимізація структури кредитного портфеля держави з огляду на необхідність забезпечення фінансової безпеки держави має проводитися за такими критеріями:

- а) мінімізації ризиків;
- б) мінімізації вартості запозичень;
- в) мінімізації ризиків та вартості запозичень;
- г) якщо обсяг позик визначено законодавчо, то зазначені критерії не беруться до уваги.

10. Однією з основних причин виникнення ризиків і загроз у сфері боргової складової фінансової безпеки держави є:

- а) відсутність повноцінного ефективно діючого внутрішнього ринку державного боргу;
- б) недосконалість нормативно-правової бази;
- в) відсутність єдиної цілісної державної стратегії управління державним боргом;
- г) усі відповіді вірні.

ТЕМА 7

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

1. Інвестиційна безпека - це:

- а) стан рівня інвестицій, який дає можливість оптимально задовольнити поточні інвестиційні потреби національної економіки;
- б) спосіб організації інвестування на підприємстві та в економіці в цілому;
- в) здатність і створення умов для розширеного відтворення;
- г) процес інвестиційного забезпечення економічної безпеки.

2. До загроз інвестиційній безпеці держави належать:

- а) високі інвестиційні та інфляційні ризики;
- б) відсутність ефективних механізмів трансформації заощаджень населення в інвестиції;
- в) загострення боргової та валютної кризи;

г) відсутність дієвої системи хеджування ризиків.

3. Рівень інвестиційної безпеки в державі зумовлюється:

- а) характером амортизаційної та монетарної політики;
- б) рівнем інвестиційного доходу;
- в) обмеженістю фінансових та матеріальних ресурсів;
- г) ступенем диверсифікації інвестиційних джерел та інформованості інвесторів.

4. До індикаторів інвестиційної безпеки держави належать:

- а) обсяг внутрішніх капітальних вкладень на душу населення;
- б) питома вага прямих іноземних інвестицій у ВВП;
- в) співвідношення прямих і реальних інвестицій;
- г) ступінь покриття потреби держави в інвестиційних ресурсах золотовалютними резервами.

5. Індекс інвестиційної безпеки визначається на основі оцінки показників, які характеризують:

- а) інвестиційну активність, інвестиційний клімат, стан економічного розвитку, інвестиційні ризики та очікування інвесторів;
- б) інвестиційну активність, інвестиційний клімат, інвестиційні ризики та очікування інвесторів;
- в) притік прямих іноземних інвестицій, експорт прямих інвестицій, інвестиційний клімат, суверенний кредитний рейтинг;
- г) притік прямих іноземних інвестицій, очікування суб'єктів інвестиційної безпеки, інвестиційний клімат, суверенний кредитний рейтинг.

6. Інвестиційний клімат як економічна категорія - це:

- а) сукупність мотиваційних факторів мобільності внутрішніх та зовнішніх інвестицій;
- б) привабливість інвестиційної діяльності;
- в) сукупність ризику капіталовкладень і можливість їх ефективного використання;
- г) інвестиційна привабливість країни, регіону, галузі, підприємства або корпорації.

7. Сукупність політичних, соціально-економічних, культурних, організаційно-правових і географічних факторів, що притаманні тій чи іншій країні, які приваблюють або відштовхують інвесторів вкладати власні ресурси в ту чи іншу господарську систему - це:

- а) інвестиційна безпека;
- б) інвестиційний клімат;
- в) інвестиційна привабливість;
- г) інвестиційний рейтинг.

8. Для забезпечення стабільного економічного зростання держави, загальні річні інвестиції в реальний сектор економіки повинні становити не менше:

- а) 6% ВВП;
- б) 10% ВВП;
- в) 25% ВВП;
- г) 17% ВВП.

9. Одним із індикаторів інвестиційної безпеки держави є питома вага прямих іноземних інвестицій у ВВП, порогові значення якого становить:

- а) 6% ВВП;
- б) 10% ВВП;
- в) 25% ВВП;

г) 17% ВВП.

10. Проведення експертно-аналітичного оцінювання інвестиційного клімату пов'язане з виведенням інтегрального показника ризику та відповідним ранжуванням країн шляхом визначення їх:

- а) інвестиційної безпеки;
- б) інвестиційної привабливості;
- в) інвестиційного рейтингу;
- г) індексу інвестиційної безпеки.

.

ТЕМА 8

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

1. Фінансова безпека банківської системи – це:

- а) стан банківської системи, за якого забезпечуються умови для її стабільного й ефективного функціонування, максимізації прибутку та оптимального використання її ресурсів для соціально-економічного розвитку країни;
- б) стан захищеності інтересів власників, керівництва і клієнтів банку, матеріальних цінностей та інформаційних ресурсів від внутрішніх та зовнішніх загроз;
- в) стан інформаційної системи, за якого забезпечується надійний захист інтересів банку і його клієнтів;
- г) здатність банку протистояти спробам як прямого несанкціонованого проникнення до приміщень банку зі злочинною метою, так і завдання шкоди банку з боку конкурентів і кримінальних структур.

2. Безпека комерційного банку - це:

- а) стан банківської системи, за якого забезпечуються умови для її стабільного й ефективного функціонування, максимізації прибутку та оптимального використання її ресурсів для соціально-економічного розвитку країни;
- б) стан захищеності інтересів власників, керівництва і клієнтів банку, матеріальних цінностей та інформаційних ресурсів від внутрішніх та зовнішніх загроз;
- в) стан інформаційної системи, за якого забезпечується надійний захист інтересів банку і його клієнтів;
- г) здатність банку протистояти спробам як прямого несанкціонованого проникнення до приміщень банку, так і завдання шкоди банку з боку конкурентів і кримінальних структур.

3. Безпека банків має багатofункціональний та комплексний характер і охоплює:

- а) безпеку банківської системи, безпеку дій банківського персоналу, безпеку здійснення банківських розрахунків;
- б) безпеку банківської системи, безпеку дій банківського персоналу, безпеку здійснення банківських розрахунків, інформаційну безпеку;
- в) безпеку банківської системи, безпеку дій банківського персоналу, безпеку здійснення банківських операцій, інформаційну безпеку;
- г) безпеку банку як організації, безпеку дій банківського персоналу, безпеку здійснення банківських операцій, інформаційну безпеку.

4. Об'єктами банківської безпеки виступають:

- а) фінансові ресурси, персонал банку, матеріальні засоби, інформаційні ресурси з обмеженим доступом;

- б) фінансові ресурси, персонал банку, матеріальні засоби;
- в) фінансові ресурси, персонал банку, інформаційні ресурси з обмеженим доступом;
- г) фінансові ресурси, матеріальні засоби, інформаційні ресурси з обмеженим доступом.

5. До внутрішніх загроз фінансовій безпеці комерційних банків належать:

- а) мінливість обов'язкових нормативів центрального банку;
- б) недобросовісна конкуренція на ринку банківських послуг;
- в) несприятливі умови кредитування реального сектора економіки;
- г) неповернення кредитних ресурсів в банк і недоотримання прибутку внаслідок високо ризикованої кредитної політики.

6. До зовнішніх загроз фінансовій безпеці комерційних банків належать:

- а) наявність каналів витоку банківської інформації;
- б) недостатня диверсифікація операцій, що пропонуються банком;
- в) мінливість обов'язкових нормативів центрального банку;
- г) неповернення кредитних ресурсів в банк і недоотримання прибутку внаслідок високо ризикованої кредитної політики.

7. Одним із основних показників безпеки банківської системи, який водночас використовується і як індикатор її значущості для економіки країни є:

- а) частка активів недіючих банків у загальній сумі активів діючих банків;
- б) відношення активів банків до ВВП;
- в) обсяг чистих внутрішніх резервів НБУ;
- г) частка залучених коштів населення у загальному обсязі кредитів.

8. Серед показників-індикаторів безпеки банку найчастіше використовують:

- а) показники виконання економічних нормативів, встановлених центральним банком;
- б) відношення активів банків до ВВП;
- в) обсяг чистих внутрішніх резервів;
- г) частку залучених коштів населення у загальному обсязі кредитів.

9. Одним із економічних нормативів діяльності банку є:

- а) норматив адекватності позикового капіталу;
- б) норматив великих депозитних ризиків;
- в) норматив адекватності регулятивного капіталу;
- г) норматив загальної суми кредитування.

10. Комплекс заходів з досягнення максимально можливої платоспроможності та стійкості комерційного банку, ліквідності його балансу, ефективності структури капіталу й найбільш прибуткових напрямів його вкладень – це:

- а) фінансова стратегія забезпечення банківської безпеки;
- б) фінансова тактика забезпечення безпеки банківської системи;
- в) механізм забезпечення безпеки банківської системи;
- г) механізм забезпечення безпеки банківської діяльності.

ТЕМА 9

ВАЛЮТНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ, КРИТЕРІЇ ТА ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ

1. Обсяги міжнародних резервів у тижнях імпорту мають підтримуватися на рівні:

- а) двомісячного імпорту;

- б) тримісячного імпорту;
- в) чотиримісячного імпорту;
- г) п'ятимісячного імпорту.

2. До показників фінансової доларизації не належать:

- а) частка валютних депозитів у грошовій масі;
- б) частка депозитів в іноземній валюті в загальному обсязі депозитів;
- в) частка кредитів в іноземній валюті у загальному обсязі кредитів;
- г) динаміка обсягів та сальдо операцій з купівлі-продажу кредитних і депозитних продуктів на міжнародних ринках.

3. Високо доларизованою вважають країну, якщо частка депозитів у іноземній валюті в загальному обсязі депозитів становить:

- а) більше 50%;
- б) більше 30%;
- в) більше 25%;
- г) більше 80%.

4. Високо доларизованою вважають країну, якщо частка кредитів у іноземній валюті в загальному обсязі кредитів становить:

- а) більше 50%;
- б) більше 30%;
- в) більше 25%;
- г) більше 80%.

5. До показників, які характеризують стан валютної безпеки держави належать:

- а) коефіцієнт покриття валовими міжнародними резервами грошової бази;
- б) коефіцієнт покриття валовими міжнародними резервами дефіциту державного бюджету;
- в) показники внутрішньої заборгованості;
- г) показники девальвації іноземної валюти.

6. Критеріями валютної безпеки виступають:

- а) збалансованість попиту і пропозиції на валютному ринку без проведення масових інтервенцій центральним банком;
- б) непередбачуваність динаміки обмінного курсу національної грошової одиниці;
- в) доступність до зовнішніх джерел надходження іноземної валюти;
- г) забезпеченість в іноземній валюті потреб населення.

7. До складових валютної безпеки належать:

- а) валютна безпека держави, валютна безпека суб'єктів господарювання;
- б) валютна безпека держави, валютна безпека громадян;
- в) валютна безпека держави, валютна безпека суб'єктів господарювання, валютна безпека громадян;
- г) валютна безпека держави, валютна безпека підприємців, валютна безпека особи

8. Валютна безпека держави - це:

- а) оптимально можливий за умов існуючих нормативно-правової бази, валютної політики держави, механізму валютного регулювання, інфраструктури валютного ринку рівень забезпеченості валютними коштами, достатній для розрахунків з бюджетною системою, контрагентами, соціально-економічного розвитку та накопичень;
- б) ступінь забезпеченості валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення

необхідного обсягу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці;

в) стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного імпорту, широкомасштабного припливу в країну іноземних інвестицій;

г) стан, за якого валютні надходження перевищують особисті витрати іноземної валюти.

9. Оптимально можливий за умов існуючих нормативно-правової бази, валютної політики держави, механізму валютного регулювання, інфраструктури валютного ринку рівень забезпеченості валютними коштами, достатній для розрахунків з бюджетною системою, контрагентами, соціально-економічного розвитку та накопичень – це:

- а) валютна безпека суб'єктів господарювання;
- б) валютна безпека держави;
- в) валютна безпека громадян;
- г) валютна безпека підприємців.

10. Стан, за якого валютні надходження перевищують особисті витрати іноземної валюти – це:

- а) валютна безпека суб'єктів господарювання;
- б) валютна безпека держави;
- в) валютна безпека громадян;
- г) валютна безпека підприємців.

7. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Економічна безпека держави: історичні аспекти та організаційно-правові основи становлення і розвитку в Україні

2. Економічна безпека як багаторівнева система: суть та складові

3. Фінансова безпека: суть та місце в системі економічної безпеки держави

4. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави

5. Бюджетна складова фінансової безпеки держави. Поняття бюджетної безпеки держави

6. Критерії та індикатори оцінки бюджетної безпеки держави

7. Загрози бюджетній безпеці держави

8. Боргова складова фінансової безпеки держави

9. Критерії та індикатори оцінки боргової безпеки держави

10. Ризики та загрози боргової складової національним економічним інтересам та фінансовій безпеці держави

11. Категоріальний апарат економічної безпеки та її базові елементи: економічні інтереси, загрози економічній безпеці, критерії та індикатори економічної безпеки

12. Соціальна політика та її вплив на економічну і фінансову безпеку держави

Соціальні критерії та індикатори оцінки фінансової безпеки людини

13. Загрози фінансовій безпеці людини: соціально-економічні наслідки для суспільства

14. Економічна безпека держави: історичні аспекти та організаційно-правові основи становлення і розвитку в Україні

15. Економічна безпека як багаторівнева система: суть та складові

16. Фінансова безпека: суть та місце в системі економічної безпеки держави
17. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави
18. Бюджетна складова фінансової безпеки держави. Поняття бюджетної безпеки держави
19. Критерії та індикатори оцінки бюджетної безпеки держави
20. Загрози бюджетній безпеці держави
21. Боргова складова фінансової безпеки держави
22. Критерії та індикатори оцінки боргової безпеки держави
23. Ризики та загрози боргової складової національним економічним інтересам та фінансовій безпеці держави
24. Категоріальний апарат економічної безпеки та її базові елементи: економічні інтереси, загрози економічній безпеці, критерії та індикатори економічної безпеки
25. Соціальна політика та її вплив на економічну і фінансову безпеку держави
26. Соціальні критерії та індикатори оцінки фінансової безпеки людини
27. Загрози фінансовій безпеці людини: соціально-економічні наслідки для суспільства
28. Фінансова безпека підприємства: суть і місце в системі економічної безпеки підприємств
29. Фінансова нестабільність суб'єктів підприємництва як головна загроза їх фінансовій безпеці
30. Критерії та індикатори рівня економічної і фінансової безпеки підприємств
Методичні засади прогнозування викликів і загроз фінансовій безпеці підприємства
31. Управління фінансовою безпекою підприємства. Системи забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства
32. Інвестиційна безпека у структурі економічної безпеки держави
33. Загрози інвестиційній безпеці держави та страхування інвестиційних ризиків
34. Критерії та індикатори оцінки інвестиційної безпеки держави
35. Інвестиційний клімат та інвестиційний рейтинг: вплив на інвестиційну безпеку держави
36. Ринковий та державний механізм у системі забезпечення інвестиційної безпеки держави
37. Безпека банківської системи як складова фінансової безпеки держави
38. Систематизація загроз фінансовій безпеці комерційних банків
39. Індикатори оцінки фінансової безпеки банківської системи та банківської діяльності
40. Сучасний стан банківської системи України у контексті її фінансової безпеки

Приклад залікового білета

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС Магістр спеціальність: 072 фінанси, банківська справа та страхування / управління державними фінансами	Кафедра Фінансів 2020-2021 навч. рік	ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Фінансова безпека держави	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Давиденко Н.М. (ПІБ) _____ 2020 р.
<i>Залікові запитання</i>			
1. Базові елементи економічної безпеки: економічні інтереси, загрози економічній безпеці, критерії та індикатори економічної безпеки.			
2. Поняття бюджетної безпеки держави. Критерії та індикатори оцінки бюджетної безпеки держави			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
1. До загроз валютній безпеці держави належать: а) закриті валютні позиції суб'єктів валютних відносин; б) низький рівень довіри до національної валюти; в) повільна лібералізація регулювання руху капіталів; г) ревальвація національної грошової одиниці.			
2. Пріоритетними джерелами фінансування бюджетного дефіциту на даному етапі в Україні є: а) доходи від приватизації і зовнішні позики; б) доходи від приватизації та прихована емісія грошей; в) доходи від приватизації, внутрішні і зовнішні позики; г) внутрішні і зовнішні позики.			
3. Вставте правильне визначення. Кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого називаються _____			
4. Індекс інвестиційної безпеки визначається на основі оцінки показників, які характеризують: а) інвестиційну активність, інвестиційний клімат, стан економічного розвитку, інвестиційні ризики та очікування інвесторів; б) інвестиційну активність, інвестиційний клімат, інвестиційні ризики та очікування інвесторів; в) притік прямих іноземних інвестицій, експорт прямих інвестицій, інвестиційний клімат, суверенний кредитний рейтинг; г) притік прямих іноземних інвестицій, очікування суб'єктів інвестиційної безпеки, інвестиційний клімат, суверенний кредитний рейтинг.			
5. До індикаторів інвестиційної безпеки держави належать: а) обсяг внутрішніх капітальних вкладень на душу населення; б) питома вага прямих іноземних інвестицій у ВВП; в) співвідношення прямих і реальних інвестицій; г) ступінь покриття потреби держави в інвестиційних ресурсах золотовалютними резервами.			
6 Відповідно до джерел виникнення загрози фінансовій безпеці можна класифікувати на: а) потенційні і реально існуючі; б) внутрішні і зовнішні; в) національні, регіональні і міжнародні; г) активні і пасивні.			
7. Розставити у правильному порядку:			
Джерела загроз	Ризики бюджетної безпеки		
1. Бюджетна політика	А) Падіння ВВП		
2. Бюджетна система	Б) залежність внутрішніх бюджетно-фінансових процесів від процесів глобалізації		
3. Національна економіка	В) нерациональне використання бюджетних резервів		

4. Світовий фінансовий ринок	Г) несвоечасність бюджетного планування										
8. Пріоритетними національними інтересами України в економічній сфері є: а) збільшення рівня монетизації економіки держави; б) забезпечення інтеграції України в ЄС та приєднання до СОТ; в) створення конкурентоспроможної, соціально-орієнтованої економіки; г) забезпечення бюджетної дієздатності і зменшення державного боргу.											
9. Задля забезпечення валютної безпеки держави, річний темп зміни офіційного курсу гривні до долара США не повинен перевищувати: а) 10%; б) 20%; в) 6%; г) 3%.											
10. До запропонованих термінів підберіть правильні визначення. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Термін</th><th>Визначення</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Фінансова безпека</td><td>А. Перевищення видатків бюджету над його доходами.</td></tr> <tr> <td>2. Бюджетна безпека</td><td>Б. Елемент, що відображає процес або стан об'єкта спостережень, його якісні та кількісні характеристики.</td></tr> <tr> <td>3. Бюджетний дефіцит</td><td>В. Ступінь захищеності фінансових інтересів держави, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатності держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, виконуючи свої функції та забезпечуючи соціально-економічний розвиток.</td></tr> <tr> <td>4. Індикатор</td><td>Г. Спрямованість бюджетної системи забезпечити платоспроможність держави під час збалансування доходів і видатків та ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій державного регулювання економічного розвитку, реалізації соціальної політики, а також утримання органів державного управління, забезпечення національної безпеки і оборони.</td></tr> </tbody> </table>		Термін	Визначення	1. Фінансова безпека	А. Перевищення видатків бюджету над його доходами.	2. Бюджетна безпека	Б. Елемент, що відображає процес або стан об'єкта спостережень, його якісні та кількісні характеристики.	3. Бюджетний дефіцит	В. Ступінь захищеності фінансових інтересів держави, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатності держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, виконуючи свої функції та забезпечуючи соціально-економічний розвиток.	4. Індикатор	Г. Спрямованість бюджетної системи забезпечити платоспроможність держави під час збалансування доходів і видатків та ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій державного регулювання економічного розвитку, реалізації соціальної політики, а також утримання органів державного управління, забезпечення національної безпеки і оборони.
Термін	Визначення										
1. Фінансова безпека	А. Перевищення видатків бюджету над його доходами.										
2. Бюджетна безпека	Б. Елемент, що відображає процес або стан об'єкта спостережень, його якісні та кількісні характеристики.										
3. Бюджетний дефіцит	В. Ступінь захищеності фінансових інтересів держави, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатності держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, виконуючи свої функції та забезпечуючи соціально-економічний розвиток.										
4. Індикатор	Г. Спрямованість бюджетної системи забезпечити платоспроможність держави під час збалансування доходів і видатків та ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій державного регулювання економічного розвитку, реалізації соціальної політики, а також утримання органів державного управління, забезпечення національної безпеки і оборони.										

Мрачківська Н.К. _____ (прізвище та ініціали НПП)
(підпис)

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних методів навчання – проблемних лекцій та ділових ігор. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою та технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до колективних рішень;
- виробленні здібності до соціальної інтеграції;
- придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібності до компромісів.

Види навчальних технологій, які використовуються для активізації процесу навчання наведено в табл. 1.

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методи активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Проблемні лекції, спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекції студентам даються питання для розмірковування, які відіграють активізуючу роль, примушуючи студентів активізуватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.	Проблемна лекція за темою 1

9. ФОРМА КОНТРОЛЮ

Формами контролю знань студентів є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестація.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Вона має визначити рівень знань студента з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Підсумкова атестація включає проведення підсумкового письмового заліку у вигляді тестів.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Для оцінювання знань студентів використовується рейтингова система, яка існує поряд із традиційною. Для вивчення дисципліни у робочому навчальному плані передбачено 150 годин, або 5 кредитів.

Програмний матеріал дисципліни ділиться на два модулі, кожен з яких складає 2,5 кредиту.

Рейтинг з дисципліни складається із рейтингу з навчальної роботи та рейтингу з атестації. Рейтинг з навчальної роботи складає 70% від загальної кількості балів, набраних за модулі, а рейтинг із атестації 30% від загальної кількості балів, набраних на іспиті.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної роботи і може становити до 10 балів від рейтингу з дисципліни. Він надається студентам за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню кваліфікації студентів з дисципліни (доповідь на студентській конференції, здобуття призового місця у студентській олімпіаді, виготовлення макетів, наочних посібників тощо).

Рейтинг штрафний віднімається від навчального рейтингу і може становити до 5 балів від рейтингу з навчальної роботи. Він вводиться для студентів, які невчасно засвоїли матеріал модуля, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття.

Реальний рейтинг з навчальної роботи визначається сумою реальних рейтингових оцінок із змістових модулів, отриманих студентом за період вивчення дисципліни, з урахуванням рейтингів з додаткової роботи та штрафного.

Таблиця 2

РОЗПОДІЛ РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2					
0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Для допуску до атестації студенту необхідно набрати з навчальної роботи не менше 60 балів.

Таблиця 3

РЕЙТИНГОВІ ОЦІНКИ ІЗ ЗМІСЛОВИХ МОДУЛІВ

Термін навчання, тижні	Номер змістового модуля	Навчальне навантаження, год.	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля, бали	
				мінімальна	реальна
7	1	28,0	2,0	60	-
8	2	32,0	2,0	60	-
Всього	2	60,0	4,0	60	-

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} = 0,3R_{\text{ат}}$$

$$R_{\text{НР}} = (0,7 (R_{1\text{зм}} \times 1 + R_{2\text{зм}} \times 1)): 2 + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}$$

Зіставляємо рейтинг з дисципліни з національною та ECTS оцінками.

Студенти, які протягом семестру набрали необхідну кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни мають можливість: не складати залік, а отримати його «автоматично», відповідно до набраної кількості балів, переведених в національну оцінку; складати залік з метою підвищення рейтингу з дисципліни; у разі отримання на заліку оцінки меншої, ніж «автоматично» з рейтингу, за студентом зберігається оцінка, отримана «автоматично».

Студенти, які протягом навчального семестру набрали менше 60 балів, зобов'язані до початку залікової сесії підвищити свій рейтинг, інакше вони не допускаються до заліку з цієї дисципліни і мають академічну заборгованість.

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{1\text{зм}}^{(1)} \cdot K_{1\text{зм}}^{(1)} + \dots + R_{\text{зм}}^{(n)} \cdot K_{\text{зм}}^{(n)})}{K_{\text{дис}}} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}},$$

$K_{\text{дис}}$

де $R_{1\text{зм}}^{(1)}, \dots, R_{\text{зм}}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{1\text{зм}}^{(1)}, \dots, K_{\text{зм}}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{\text{дис}} = K_{1\text{зм}}^{(1)} + \dots + K_{\text{зм}}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{зм} = \dots = K^{(n)}_{зм}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{нр} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{зм} + \dots + R^{(n)}_{зм})}{n} + R_{др} - R_{штр}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{нр}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни. Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{нр}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням підготовка і захист курсового проекту (роботи) оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Таблиця 4

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні рекомендації та завдання для самостійного вивчення дисципліни «Фінансова безпека держави» ОС «Магістр» напряму підготовки 072 «Фінанси, банківська справа і страхування», 2017р.

2. Практикум з дисципліни «Фінансова безпека держави» для студентів ОС «Магістр» Спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування», магістерська програма «Управління державними фінансами», 2018р.

3. Робочий зошит з дисципліни «Фінансова безпека держави» для студентів ОС «Магістр», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» 2019р.

12. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова база:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України від 23 лип. – 1996. – № 30, стаття 141. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=156523.

2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 р. № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/file/link/222830/file/1277.TIF>. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

3. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 бер. 1998 р. № 183/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>.

Монографії, навчальні посібники, інше:

4. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-економічний. ун-т, 2004. – 759 с.

5. Воробйова, О. І. Фінансова безпека на мікро- та макрорівнях [Текст] / О. І. Воробйова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – №2. – С. 6-10.

6. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку: наук. доповідь / О. С. Власюк. – К. : Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2008. – 48 с.

7. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б. В. Губський. – К., 2001.

8. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. – 6-те вид., випр. і доп. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К.: Знання, 2007. – 214 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

9. Дзьобань О., Соснін О. Теоретичні основи Національної безпеки України: навчальний посібник / О. Дзьобань, О. Соснін. – К.: Освіта України. – 2009. – 384 с.

10. Економічна безпека в Україні: держави, фірми, особи: навчальний посібник / [Н. Й. Реверчук, Я. М. Малик, І. І. Кульчицький, С. К. Реверчук] / за ред. С. К. Реверчука. – Львів: ЛФМАУП, 2000. – 192 с.

11. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. д.е.н., проф. Л. С. Шевченко. - Х.: Право, 2009. — 312 с.

12. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647 с.

13. Економічна безпека: навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джужі. - К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. — 368 с.

14. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. — К.: Центр учбової літератури, 2009. - 256 с.

15.Економічна безпека підприємств, організацій, установ: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]; – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.

17. Мулик, Я. І. Сутність поняття «фінансова безпека підприємства»: систематизація наукових поглядів [Текст] / Я. І. Мулик // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2013. – №3(80). – С. 195-206.

19.Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012.

20. А. В. Піхотицький. Оцінка рівня фінансової безпеки України: монографія / А. В. Піхотицький. – К. Бізнесінформ, 2018. – 276 - 280 с.

21.Соціально-економічна безпека: навч. посіб. [У. Б. Бережницька, О. Я. Савко] / за ред. М. О. Данилюка та Бережницької У. Б. – Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2016. – 264 с.

22.Структурно-інституціональні трансформації та економічна безпека держави : монографія / За ред. О. С. Власюка, А. І. Мокія. – Львів: Апріорі, 2012. – 836 с.

23.Сухоруков А. І. Національна економічна безпека: навч. посіб. / А. І. Сухоруков, С. З. Мошенський, О. М. Петрук; за ред. д.е.н., проф. А. І. Сухорукова. – Житомир : ПП «Рута», 2010. – 384 с.

24.Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України: монографія / А. І. Сухоруков. – К. : НІПМБ, 2004. – 117 с.

25.Шнипко О. С. Економічна безпека ієрархічних багаторівневих систем: регіональний аспект / О. С. Шнипко. – К.: Генеза, 2006. – 288 с.

Додаткова література

26.Базиліук Я. Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення : монографія / Я. Б. Базиліук. – К.: НІСД, 2002. – 132 с. – (Сер. “Економічні стратегії ; Вип. 7).

27.Варналій З. С. Глобалізація інвестиційних процесів та фінансова безпека України / З. С. Варналій // Стратегічна панорама. – 2001. – № 3. – С. 74–77.

28.Варналій З. С. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України / З. С. Варналій // Економіка і управління. – 2001. – № 3. – С. 3–12.

29.Гальчинський А. С. Україна на перехресті геополітичних інтересів / А. С. Гальчинський. – К. : Знання України, 2002. – 180 с.

30.Жаліло Я. А. Україна у Світовій організації торгівлі: очікування та реальні перспективи / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базиліук, О. С. Гриневич та ін. // Україна у Світовій організації торгівлі: очікування та реальні перспективи : зб. наук. ст. – К., 2002.

31.Жарков Я. М. Інформаційна безпека особистості, суспільства, держави: підручник./ [Я. М. Жарков, М. Т. Дзюба, І. В. Замаруєва та ін.]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – 274 с.

32.Інноваційна стратегія українських реформ / [А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах, В. Семиноженко]. – К.: Знання України, 2002. – 32 с.

33.Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 386 с.

34.Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання, 2010. – 687 с.